

Leergebied Nederlands

Lezen

zakelijke teksten, fictie en technisch lezen

fase 1*

fase 2*

fase 3*

Leesplezier/leesmotivatie

aanbodsdoelen:

<ul style="list-style-type: none"> – plezier hebben in voorgelezen worden – plezier hebben in zelf (kunnen) lezen en zelf (kunnen) voorlezen – meeleven met personages in een op de leeftijd afgestemd boek – uiten van gevoelens/mening over een voorgelezen verhaal of rijmpje – zich inleven in alledaagse onderwerpen (aansluiten bij de leefwereld en bij onderwerpen die verder afstaan van het kind) 	<ul style="list-style-type: none"> – belangstelling hebben voor verhalende teksten (fictie, waaronder poëzie) en informatieve teksten (zakelijke teksten) – gemotiveerd zijn om zelf te lezen – omgaan met teksten als dagelijks communicatie- en expressiemiddelen. – lezen en bespreken van teksten voor leeftijd en doelgroep 	<ul style="list-style-type: none"> – belangstelling hebben voor verhalende teksten (fictie, waaronder poëzie) en informatieve teksten (zakelijke teksten) – gemotiveerd zijn om zelf te lezen – omgaan met teksten als dagelijks communicatie- en expressiemiddelen. – lezen en bespreken van teksten voor leeftijd en doelgroep – ontwikkelen van leesvoorkeuren
--	--	--

Oriëntatie op en lezen van zakelijke teksten

aanbodsdoelen:

soorten teksten:

<ul style="list-style-type: none"> – kennismaken met: <ul style="list-style-type: none"> > informatieve teksten (bijv. informatieve prentenboeken, nieuwsberichtjes op het prikbord, weerbericht op website) > instructieve teksten (bijv. pictogrammen voor dagelijkse handelingen, recept, bouwtekening) > betogende teksten (bijv. een oproep, reclame) 	<ul style="list-style-type: none"> – lezen van: <ul style="list-style-type: none"> > informatieve teksten (bijv. teksten uit zaakvakmethode, krantenbericht, kindertijdschrift, kinderencyclopedie, eenvoudige schematische overzichten, informatieve berichten op internet) > instructieve teksten (bijv. een speurtocht, bouwtekening, opdracht in lesboek) > betogende teksten (bijv. een boekrecensie, advertentie) 	<ul style="list-style-type: none"> – lezen van: <ul style="list-style-type: none"> > informatieve teksten (bijv. formulieren, zaakvakteksten, naslagwerken, internetteksten, schematische overzichten) > instructieve teksten (bijv. een handleiding, routebeschrijving, draaiboek) > betogende teksten (bijv. een recensie over een tv-programma, ingezonden brief, pamflet)
--	---	---

teksten en tekstenmerken:

zakelijke teksten

zakelijke teksten (informatieve, instructieve en betogende teksten) hebben in deze fase één of meer van de volgende kenmerken:

zakelijke teksten (informatieve, instructieve en betogende teksten) hebben in deze fase één of meer van de volgende kenmerken:

zakelijke teksten (informatieve, instructieve en betogende teksten) hebben in deze fase één of meer van de volgende kenmerken:

onderwerpen:

- concrete onderwerpen uit de eigen leefwereld, over het hier en nu of over de nabije omgeving, de nabije toekomst/verleden

- onderwerpen uit eigen leefwereld die minder concreet zijn, betrekking hebben op omgeving die minder nabij is, op verleden en toekomst (bijv. bij de zaakvakken)

- onderwerpen uit eigen leefwereld en abstractere onderwerpen, niet altijd context gebonden en betrekking hebbend op verleden en toekomst

informatiedichtheid:

- tekst met een beperkt aantal eenvoudige inhoudselementen

- tekst met meerdere eenvoudige inhoudselementen en meerdere voorbeelden en parafases

- tekst met meerdere eenvoudige, in alinea's beschreven inhoudselementen en minder voorbeelden en parafases

structuur:

- tekst met herkenbare structuur (bijv. chronologisch, met eenvoudige en eenduidige verwijzingen, verwijzen naar iets concreets)

- tekst met probleemoplossingsstructuur, vergelijking van twee opvattingen

- tekst met opsommingsstructuur met beschrijving en vergelijking van mening met argumenten

stijl:

- korte enkelvoudige zinnen met een eenvoudige structuur en concrete begrippen in de context van het onderwerp

- korte en langere enkelvoudige en samengestelde zinnen met concrete en abstractere begrippen in de context van het onderwerp

- korte en langere enkelvoudige en samengestelde zinnen met bijzinnen en concrete en abstractere begrippen in bekende en minder bekende context van het onderwerp

Zakelijke teksten: kenmerken van de taakuitvoering

aanbodsdoelen:

leesdoelen (en publiek):	<ul style="list-style-type: none"> – bekijken en lezen van (beeld-)tekst om informatie op te doen 	<ul style="list-style-type: none"> – zoekend en selectief teksten lezen om bepaalde informatie te vinden 	<ul style="list-style-type: none"> – studerend lezen van een tekst om informatie te onthouden – identificeren van het beoogde publiek van een tekst (met hulp)
begrijpen en interpreteren:	<ul style="list-style-type: none"> – (met hulp) begrijpen van informatieve prentenboeken <i>(bijv. juiste plaatje aanwijzen tijdens of na het lezen)</i> – herkennen en begrijpen van signaalwoorden die chronologische volgorde of vraag-antwoord structuur aangeven – zelfstandig begrijpen van een eenvoudige tekst door het onderwerp en enkele kenmerken te benoemen en de titel te interpreteren 	<ul style="list-style-type: none"> – begrijpen van de bedoeling van de schrijver - met hulp van de leraar (onderscheiden van lezen om te weten, overtuigen of doen) – herkennen en begrijpen van signaalwoorden die een tegenstellingstructuur aangeven – herkennen van tussenkopjes en alinea's in een tekst 	<ul style="list-style-type: none"> – begrijpen van de bedoeling van schrijvers en aan elkaar relateren van verschillende bronnen – herkennen en begrijpen van signaalwoorden die oorzaak-gevolg aangeven – herkennen van zelfstandige alinea's
evalueren:	<ul style="list-style-type: none"> – reageren op tekst met blijk van herkenning, waardering en eigen mening 	<ul style="list-style-type: none"> – herkennen van feiten en meningen in teksten – herkennen van meningen die afwijken van de eigen mening 	<ul style="list-style-type: none"> – onderscheiden en vergelijken in een tekst van feiten, meningen en argumenten – oordeel geven over een tekstdeel of tekst – aandacht hebben voor de betrouwbaarheid van bronnen

Zakelijke teksten: studievaardigheden (vanaf groep 3)

aanbodsdoelen:

samenvatten:	<ul style="list-style-type: none"> – samenvatten door het onderscheiden van hoofdelementen van een tekst (wie, wat, waar) met behulp van picto's – kennismaken met eenvoudige technieken om informatie te onthouden (herlezen, onderstrepen, woordspin) 	<ul style="list-style-type: none"> – samenvatten door het weglaten en verzamelen van informatie uit een tekst 	<ul style="list-style-type: none"> – samenvatten m.b.v. strategieën en bepalen en afleiden van het onderwerp van een tekst
opzoeken:	<ul style="list-style-type: none"> – opzoeken en kennismaken met de opzet van verschillende informatiebronnen 	<ul style="list-style-type: none"> – opzoeken van informatie met behulp van zoekvaardigheden (inhoudsopgave, trefwoorden, alfabetische volgorde, hyperlinks) 	<ul style="list-style-type: none"> – opzoeken van informatie met behulp van zoekmachines en het lezen van schema's, grafieken en tabellen en relaties leggen binnen een tekst

Zakelijke teksten: aanpak (vanaf groep 3)

aanbodsdoelen:

leesstrategieën:	<ul style="list-style-type: none"> – kennis ontwikkelen over de opbouw van een tekst (met behulp van leesstrategieën) – voorspellen waar de tekst over gaat en herlezen en onderstrepen, met name om nog een keer te genieten van de tekst en om te onthouden 	<ul style="list-style-type: none"> – kennismaken en oefenen met specifieke strategieën: voorkennis mobiliseren, leesproces sturen, selecteren van belangrijke informatie (als uitbreiding van leesstrategieën) 	<ul style="list-style-type: none"> – zelfstandig toepassen van leesstrategieën
(lees-)woordenschatstrategieën:	<ul style="list-style-type: none"> – afleiden van de betekenis van onbekende woorden met behulp van de kaft en afbeeldingen bij een tekst 	<ul style="list-style-type: none"> – doorlezen bij een onbekend woord in een tekst als dat niet belangrijk is voor het begrip, of onder begeleiding van de leraar terug of verder lezen in een tekst om te kijken of een onbekend woord omschreven wordt of dat er een bekend synoniem staat (als uitbreiding van (lees)woordenschatstrategieën) – herkennen van samengestelde woorden en hieruit de betekenis herleiden 	<ul style="list-style-type: none"> – zelfstandig toepassen van (lees)woordenschatstrategieën
oriënteren en reflecteren:	<ul style="list-style-type: none"> – oriënteren (met hulp) op het leesdoel – bewust worden van aspecten van het eigen leesleerproces (met hulp) 	<ul style="list-style-type: none"> – oriënteren en reflecteren op het gebruik van leesstrategieën (onder begeleiding van de leraar) 	<ul style="list-style-type: none"> – oriënteren en reflecteren (met hulp) op verschillende aspecten van de uitvoering van de leestaak

Oriëntatie op en lezen van fictie

aanbodsdoelen:

soorten teksten:	<ul style="list-style-type: none"> – kennismaken met en lezen van: <ul style="list-style-type: none"> > verhalende teksten, vooral expressief <i>(bijv. sprookjes, dierenverhalen, realistische verhalen, fantasieverhalen, voorleesverhalen, prentenboeken)</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – lezen van: <ul style="list-style-type: none"> > verhalende teksten <i>(bijv. avonturenverhalen, verhalen over andere culturen, stripboeken of prentenboeken met een dubbele bodem)</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – lezen van: <ul style="list-style-type: none"> > verhalende teksten en jeugdliteratuur <i>(bijv. sciencefiction, oorlogsverhalen, fantastische vertellingen, jeugdromans en historische verhalen)</i>
------------------	--	---	---

	> poëzie, simpele rijmpjes, versjes en liedjes die vooral vormvast zijn (bijv. wiegeliedjes, slaapliedjes, dansliedjes, kringliedjes, aftelversjes, springliedjes, sinterklaasversjes, raadselrijmen, spotversjes)	> diverse soorten poëzie (bijv. vormvastere en vormvrijere gedichten, lof-, feest- en klaagliederen, hekelende en satirische gedichten)	> poëzie (bijv. vormvrije gedichten zonder rijm en met minder herkenbare opbouw, gevoels- en liefdesgedichten en -liederen, zelf voorgedragen raps)
	teksten en tekstkenmerken:		
fictie	fictie teksten (verhalende teksten, poëzie) hebben in deze fase één of meer van de volgende kenmerken:	fictie teksten (verhalende teksten, poëzie) hebben in deze fase één of meer van de volgende kenmerken:	fictie teksten (verhalende teksten, jeugdliteratuur en poëzie) hebben in deze fase één of meer van de volgende kenmerken:
onderwerpen:	<ul style="list-style-type: none"> onderwerpen die concreet zijn en dichtbij de eigen leefwereld staan 	<ul style="list-style-type: none"> onderwerpen die betrekking hebben op de minder nabije omgeving en die minder concreet zijn. Ze hebben ook betrekking op verleden en toekomst 	<ul style="list-style-type: none"> concrete, minder concrete en abstractere onderwerpen die niet direct gerelateerd zijn aan de eigen leefwereld en die betrekking hebben op verleden en toekomst
structuur:	<ul style="list-style-type: none"> teksten met één verhaallijn met een lineaire structuur teksten met een personale verteller 	<ul style="list-style-type: none"> teksten met één of soms meerdere verhaallijnen (raamvertelling) en soms zonder lineaire structuur (tekst begint bijv. middenin) teksten met een ik-verteller 	<ul style="list-style-type: none"> teksten met een eenvoudige structuur, waarin het tempo hoog is en spannende of dramatische gebeurtenissen elkaar snel opvolgen teksten met wisselende vertelperspectieven die duidelijk aangegeven zijn

Fictie: kenmerken van de taakuitvoering

aanbodsdoelen:

begrijpen:	<ul style="list-style-type: none"> onderscheiden van de hoofdcomponenten van een verhaal (wie, wat, waar, wanneer) onderscheiden van fictie van non-fictie onderscheiden van fantasieverhalen van andere realistische verhalen herkennen van sprookjes 	<ul style="list-style-type: none"> onderscheiden van hoofd- en bijfiguren en de relaties ertussen aangeven herkennen van veel voorkomende onderwerpen (bijv. avonturen) en genres 	<ul style="list-style-type: none"> zich verplaatsen in een personage en uitleggen hoe een personage zich voelt herkennen van structuurelementen, zoals wisselingen van tijd en plaats, rijm en versvorm samenvatten van gedichten en verhaalfragmenten in eigen woorden
interpreteren:	<ul style="list-style-type: none"> benoemen van het onderwerp en verbinding leggen tussen onderwerp, gebeurtenissen, personen in een verhaal en de eigen werkelijkheid ervaren van verschillende emoties in een verhaal (bijv. verdriet, boosheid, blijdschap) 	<ul style="list-style-type: none"> (associatief) relaties leggen tussen een verhaal en de werkelijkheid benoemen van de boodschap in een verhaal herkennen van verschillende emoties in een verhaal 	<ul style="list-style-type: none"> relaties leggen tussen een verhaal en de abstractere werkelijkheid benoemen van verschillende emoties in een verhaal evalueren van een tekst met emotieve argumenten (bijv. spannend, meeslepend, grappig)
evalueren:	<ul style="list-style-type: none"> geven van een eigen mening over een verhaal, versje of liedje ontdekken welke onderwerpen men leuk of niet leuk/saai vindt om over te lezen naspelen of navertellen van een voorgelezen verhaal (met of zonder illustraties) 	<ul style="list-style-type: none"> geven van een mening in gesprek (met medeleerlingen) over een tekst en deze globaal toelichten bewust worden van eigen voorkeur voor onderwerpen, genres, schrijvers en taalgebruik 	<ul style="list-style-type: none"> uitwisselen van leeservaringen op basis van emotieve argumenten en reageren op leeservaringen van medeleerlingen toelichten van eigen voorkeuren voor onderwerpen, genres en schrijvers

Fonemisch bewustzijn en alfabetisch principe

aanbodsdoelen:

<ul style="list-style-type: none"> spelen met klanken (fonemen) en symbolen, woorden verklanken ontdekken van het alfabetisch principe (in een speelse context) deelnemen aan woord- en klankspelletjes ontdekken dat letters met klanken corresponderen herkennen en gebruiken van rijmwoorden ontdekken van de structuur van taal (tekst, zin, woord)

Technisch lezen (vanaf groep 3)

aanbodsdoelen:

<ul style="list-style-type: none">- oefenen van de elementaire leeshandelingen- decoderen van klankzuivere woorden- herkennen van lettercombinaties en spellingpatronen in niet-klankzuivere woorden- herkennen van lettergrepen in geschreven woorden	<ul style="list-style-type: none">- automatiseren van de elementaire leeshandelingen- decoderen van klankzuivere woorden- herkennen van lettercombinaties en spellingpatronen in niet-klankzuivere woorden- herkennen van lettergrepen in geschreven woorden- herkennen van het unieke patroon van leenwoorden- herkennen van woorden door gebruik te maken van de betekenis van een woord- herkennen van woorden door gebruik te maken van de context van een woord	<ul style="list-style-type: none">- (indien nodig) aandacht hebben voor vlotte en accurate woordherkenning
---	--	--

* Bij de uitwerking van deze inhoudslijn voor Nederlands is uitgegaan van de volgende indeling: fase 1 is groep 1, 2 en 3; fase 2 is groep 4, 5 en 6; fase 3 is groep 7 en 8.

SLO heeft voor ieder leergebied van het primair onderwijs de inhoud (voor zowel kennis, vaardigheden als houding) geformuleerd in de vorm van aanbodsdoelen. Deze worden weergegeven in inhoudslijnen met drie fasen (fase 1/jonge kind, fase 2 en fase 3). Inhoudslijnen met aanbodsdoelen vormen een kader waarin inzichtelijk wordt gemaakt waar de leraar met de leerlingen aan werkt. Schoolteams (en andere partijen) kunnen dit kader gebruiken bij de ontwikkeling van eigen onderwijsleerlijnen en hiermee bouwen aan een schooleigen curriculum. Daarnaast zijn de onderwijsleerlijnen de basis voor een beredeneerd aanbod waarin ruimte is voor o.a. activiteiten, te gebruiken lesmateriaal en beoogd leerlinggedrag (bijv. in kind-, leer- of beheersingsdoelen).